

ВЕТЕРИНАР В. КОРОЛІВ – ПЕРШИЙ КОМІСАР ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ МОГИЛИ

***С.К. РУДИК, доктор ветеринарних наук, професор
В.В. ЯРОШИНСЬКА, аспірант****

Подається праця В.К.Короліва – ветеринара, письменника, громадського діяча над збереженням могили Т.Шевченка.

Симон Петлюра, могила, Т.Г.Шевченко, управа.

Мета дослідження – відновити призабуті імена для українців.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалами для дослідження слугували архівні матеріали, листи, спогади. При цьому дотримувалися загальних методів дослідження – принцип об'єктивності, вірогідності та комплексного підходу до вивчення питання.

Результати дослідження. Не лише для фахівців ветеринарної медицини, але і для великої кількості українців відкривається ім'я Василя Костянтиновича Короліва – як письменника, художника та громадського діяча. Хоча і поволі, але повертається це ім'я, яке не було ні в українських, ні у радянських енциклопедіях.

Нагадаємо, що В.К. Королів закінчив Полтавську духовну семінарію та Харківський ветеринарний інститут і працював ветеринарним лікарем до 1919 року, коли він виїхав до Чехословачії [1, 2, 3].

Королів В.К. виступав на шпальтах газет та журналів (маючи 30 псевдонімів), друкував книги з ветеринарії.

У перші пореволюційні роки В.К.Королів був обраний до першого складу членів Української Центральної Ради (7 березня 1917 р.) від Товариства українських поступовців (ТУП), членом Київського губернського видавничого комітету, один з організаторів та голова товариства шкільної освіти, член ради Київського товариства «Просвіта» [5].

Визначний український культурний та театральний діяч С.К. Бондарчук звернувся до Київської губернської земської управи з листом (мовою оригіналу):

«На протязі всіх темних днів Московської сваволі, на протязі великої ночі на Україні, тільки деяка частка громади дбає про охорону могили Т.Г.Шевченка.

...Турботи про впорядкування могили, про збудованне відповідного солодності нашої нації притулку для прочан повинні перейти до цілої нації».

На цей лист відгукнувся Симон Петлюра, як Голова Київської губернської управи з ухвалою (7 травня 1917 р., мовою оригіналу):

* Науковий керівник – доктор ветеринарних наук, професор С.К.Рудик

1. Взяти на себе почин в справі збору коштів на порядкування могили Т.Г.Шевченка і звернутись з цього приводу до всіх земель України.

2. Не ждучи відповіді на цей запит, позаїмствувати з земських коштів 15000 карб. в розпорядження Київської Повітової Земської Управи (було переказано 11000 карб. – авт.).

Справу на впорядкування могили Т.Г.Шевченка було доручено Симоном Петлюрою В.Короліву. Вони були знайомі з навчання у Полтавській духовній семінарії.

Губернська земська управа ухвалила: «Прохати В.К.Корольова, якого, як щирого українця, а також українського письменника, справа упорядкувати могилу Т.Г.Шевченка близько торкається і котрий може принести цій справі велику користь, взяти на себе обов'язки уповноваженого губернської управи по догляду за могилою Т.Г.Шевченка».

Симон Петлюра написав лист письменнику В.Науменко, який працював над збереженням могили Т.Г.Шевченка (мовою оригіналу):

Високоповажному Володимиру Павловичу, п. Науменкові!

— «Загальні Народні Збори Київщини (Губ. Зем. Збори) ухвалили доручити Народній Губернській Управі піклуватися про догляд за могилою Т.Г.Шевченка, асигнувавши на те відповідні кошти.

Губерніальна управа з огляду на це призначила на біжучий сезон комісаром могили Василя Костевича Короліва, який і має пильнувати ладу на Великій Могилі.

Повідомляючи Вас про це, Народна Управа має за честь прохати Вас повідомити Управу, чи буде на те Ваша згода і чи не з'являться якісь до того перешкоди з боку Старої Української Громади міста Києва».

Новопризначеному уповноваженому В.К.Короліву, як ще його називали «Комісаром Шевченківської могили», Симон Петлюра постійно допомагав і коштами, і фахівцями.

До Київської Повітової Народної Управи Симон Петлюра відправив телеграму (мовою оригіналу):

«Зараз розпочались і проводяться при найближчим завідуванні уповноваженого Губерніальної Управи В.К.Короліва роботи по впорядкуванні могили Шевченка на Канівщині. Цю важку роботу можна виконати якнайскорш і якнайкраще тільки тоді, звичайно, коли широко підуть назустріч цій справі місцеві самоврядування і інші громадські інституції, а позаяк Канівська Повітова Народна Управа є голос всього громадянства Канівської землі, де заховане на Чернечій Горі вічно живе серце народа, то вона мусить найближче стати до цієї справи і притягнути до неї всі кола громадянства і спільними силами з Губерніальною Управою в особі її уповноваженого п. Корольова вимагати якнайскорш і якнайкраще свій святий обов'язок».

У 1917 р. Громада на чолі з В.К.Королівим за підтримки Київської та Канівської управ проклали дерев'яні сходи на Чернечу Гору та гранітні сходи на Шевченківську могилу, розпочали прокладати шосе до могили. Крім того, Симон Петлюра звернувся до керівника пароплавного

товариства у Києві, «... щоби всі рейсові пароплави спинялись коло могили та організувати спеціальний щотижневий рейс Київ-Могила, або дати змогу туристам якнайзручніше робити подорож, а В.К.Короліву, як уповноваженому для догляду за могилою, видати безплатний сезонний квиток на 2 персони».

21 квітня 1918 р. виїхала з Києва до Канева державна комісія під керівництвом Симона Петлюри. Біля могили Т.Г.Шевченка комісія вирішила:

- закріпити Чернечу Гору;
- найняти досвідченого садівника для догляду за рослинами;
- упорядкувати хату біля могили та влаштувати в ній кімнату-музей;
- організувати Шевченкову бібліотеку з читальним залом та кабінетом для праці художників і письменників;
- поставити кілька бараків по 40–50 кімнат, де зможуть відпочивати українські діячі влітку (Тарасів стан);
- організувати почесну варту.

28 квітня 1918 року знову виїхали до могили представники громадських інституцій на чолі з Симоном Петлюрою. Вони радились, як краще впорядкувати могилу, скільки землі придбати, де розпланувати парк, де поставити літні бараки тощо.

При могилі Т.Г.Шевченка губернське земство спорудило літній плавучий готель «Чайка» на 18 кімнат.

Всіма справами опікувався В.К.Королів. Симон Петлюра доручив йому розробити законопроект про Національну Святиню і внести його в Центральну Раду з пропозиціями:

- визнати Святу Могилу національним надбанням;
- вивласнити в радіусі п'яти верстов, взявши за центр хрест, всі землі і води, що лежать довкола могили;
- установити сталу парламентську комісію, на обов'язку якої було б організувати опікування могилою.

Все це дещо призупинилося (було скинуто Центральну Раду), але Симон Петлюра і Василь Королів продовжували працювати. За уряду П.Скоропадського, було проголошено могилу Т.Г.Шевченка національним надбанням та розроблено цілий ряд заходів щодо Могили Кобзаря.

Голова Київської Губернської Народної Управи, члени управи та уповноважений управи по догляду над Могилою Т.Г.Шевченка В.Королів звернулися до всіх урядових і громадських установ України, щоб вони відгукнулися і пожертвували кошти на упорядкування могили. Надійшло 50 тис. карбованців. У цей час нова влада кинула Симона Петлюру до в'язниці (12 липня 1919 р.), бачачи в ньому політичного суперника, якого любив народ. Справа з облаштування Всеукраїнської Святині продовжувалась і коли Симон Петлюра очолив Директорію, постановою якої було виділено 5000000 карб. у розпорядження комісії. Після поразки Української революції плани Симона Петлюри і В.Короліва не могли здійснитися.

Королів В., розуміючи стан справ, запропонував знову передати справи Товариству «Старої Громади», яке раніше піклувалося могилою.

Сам В. Королів емігрував до Чехословаччини, а Симона Петлюру було вбито в Парижі радянськими агентами. Про роботу у ті часи В.Королів видрукував у книзі і передав одну з розмов із Симоном Петлюрою:

— Мала втіха бути мертвим, а все ж таки, коли говорити про те, де було б добре лежати мертвим костям, - то тільки тут. Не там, рядом з Тарасом, а хоча б от тут, у нього під ногами! – й він показав рукою на підшву гори ...[7].

Нині загалу українців відкриваються імена Симона Петлюри та ветеринара, письменника, художника, громадського діяча Василя Короліва, праці якого вивчають українські школи [8, 9, 10].

Список літератури

1. Разрядний списокъ учениковъ Полтавской духовной семинаріи составленный Правленіемъ оной по окончаніи в конце 1895–1896-го учебнаго года // Полтавскіе епархіальныя ведомости. – 1896. – С. 553.

2. Разрядний списокъ учениковъ Полтавской духовной семинаріи составленный Правленіемъ оной по окончаніи в конце 1898–1899-го учебнаго года // Полтавскіе епархіальныя ведомости. – 1899. – С. 498–514.

3. Рудик Станіслав. На межі життя і смерті / Станіслав Рудик // В кн.: Гордість «Харківського ветеринарнаго інститута імператора Николая І» (1805–1905). – К., 2009. – С.345–368.

4. Королів В. Скотолічебник (ветеринарні поради) / В.Королів. – Петербург, 1908. – 267 с.

5. Низовий Микола. Українська книжка в боротьбі за незалежність / Микола Низовий // День. – 2001. – 23–24 вересня. – С. 20.

6. Тарахан–Берега Зінаїда. Перший з державних мужів / З. Тарахан–Берега // Полтавська петлюріана. – 2005. – № 6. – С. 5–21.

7. Королів В. Український народний герой Симон Петлюра / В.Королів. – Київ–Прага, 1919. – С. 40–41.

8. Могильницька Галина, Світлівська Світлана. Відкрити доброзичливий до людини навколишній світ. Конспект інтерактивного «страшного» уроку з вивчення фантастичних казок Василя Королів-Старого / Г.Могильницька, С.Світлівська // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – № 7–8. – С. 6–16.

9. Никитюк Людмила. Чи варто боятися хухи-моховинки? / Л.Никитюк // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 9. – С.27–30.

10. Королів-Старий В. Нечиста сила / Королів-Старий В. – К., 1990. – 207 с.

Подается работа В.К.Королива – ветеринара, писателя, общественного деятеля над сохранением могилы Т.Г.Шевченка.

Симон Петлюра, могила, Т.Г.Шевченко, управа.

The article represents data concerning work of V.K.Koroliv, veterinarian, writer, and social activist for the preservation of the grave Shevchenko.

Simon Petlura, grave, Shevchenko, council.